

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Nicodemi Frischlini Oratio de scholis et gymnasiis aperiendis

Frischlin, Nicodemus

Tubingae, 1627

Septem quae una sibi muro circumdedit arces?

[urn:nbn:de:bsz:31-107394](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-107394)

tionibus ducendis, extruxisset. Magnum fuit, & adhuc est nomen Athenarum: magnum & celebre nomen Rhodi: magna gloria Hierosolymæ: maxima omnium celebritas Romæ. At ubi sunt hodiè tot augustissima templa, tot triumphales arcus, tot amœnissimæ porticus, tot splendidissima ædificia, quæ Pausanias recitat in suis Atticis? Ubi Colossus ille Rhodius, de quo tam multa relata fuère olim in literis? Ubi Hierosolyma illa? ubi Roma,

Septem quæ una sibi muro circumdedit arces?

Jacent erutæ hodiè & everstæ,
quæ

quæ olim fuerunt ampliffimæ, ac florentiffimæ urbes, neque quicquam de illis arcium & urbium cadaveribus hodiè superest, quàm quod è scholis ipsarum prodiit. Pereuntibus enim Athenis, mansit tamen incolumis Plato, & Aristoteles, & Xenophon, & Isocrates, & Demosthenes, & alii innumerabiles. Captâ item, & à Gothis ac Vandalis expugnatâ Româ, non intercidit tamen Cicero, non Cæsar, non Salustius, non Horatius, non Virgilius, non alii scriptores innumeri: quos nobis Roma illa vecus educavit. Hęc cogitatio meritò omnes

D Re-

Rerum publicarum præfides
 accendere atque inflamma-
 re debet: ut eam sibi laudem
 apud posteros, si qui modò
 futuri sunt, parent: quam
 Atheniensibus, & Rhodiis,
 & Romanis etiamnùm ho-
 die ex vetustissimis illis scho-
 lis reliquam, & in omni om-
 nium populorum ac gen-
 tium memoria immortalẽ
 esse intelligunt. Verùm de
 his satis, & fortasse etiam ni-
 miùm. Nunc ad alia, quæ
 & nebulosa sunt, & schola-
 stico nostro horto damnum
 afferunt. Quorum è nume-
 ro Borealis quidam ventus
 est: qui in scholas nostras fe-
 rè quotidiè facit impetum:

&

& sæpè totas Classes, non raro totam scholam secum abripit. Hic ventus non aliundè, quàm è sepulcris mortuorum exiit. Nam quotusquisque est hodie calceolarius aut sartor, aut faber, qui, sive ipse moriatur, sive uxorem aut aliquem è liberis adultioribus per mortem amittat, non totam scholam funeri suo deducendo abripiat? Hic sæpè nobis colonis intempestivo tempore arbores nostræ vivæ, ex horto vivo in cœmeterium mortuorum transferuntur: & magnâ cum studiorum jacturâ curis funerum adhibentur: ita fit, ut qui nil profuere no-

D 2 bis

bis vivi, ei etiam mortui da-
 mnnum nobis afferant. Nam
 qui modò fueramus coloni
 & hortulani, subitò effici-
 mur vespillones, & pollin-
 ctiores, & libitinarii. Artem
 qui longam esse dixit, & vi-
 tam brevem, si jam viveret,
 & ista videret in scholis fieri,
 sanè æquo animo non ferret.
 Nam quotus nobis dies abit,
 quo in hâc frequentissimâ ci-
 vitate non sit funus deducen-
 dum? & quot horæ abeunt,
 in quibus jacent operæ no-
 stræ scholasticæ? Post ubi ad
 examen perventum est pu-
 blicum; si ineptè respondent
 pueri: nemo est, qui jactu-
 ram istam temporis accuset,
 sed

sed omnis culpa negligentiae
 in præceptores rejicitur. At
 moris est, in quies, & consue-
 tudinis inveteratae, ut hone-
 stè sepeliantur mortui: qua-
 si verò aliis in locis, ubi ista
 non fiunt, non honestè sepe-
 liantur mortui. Et quæso
 vos, ubinam sepeliuntur
 mortui cū curâ majori, quàm
 in Papatu? Sed quis tamen
 omnium est, qui scholas Je-
 suitarum hodie florentissi-
 mas, propter funerum cura-
 tiones, ita dissipari ac dilace-
 rari quotidie videat? Ha-
 bent enim Pontificii destina-
 tos ad hanc rem libitinos
 & procuratores. Quid igitur
 faciendum, ut & honesta

D 3 sint

sint hic funera, & nil decedat
 interim studiis pueritię scho-
 lasticę? Si consilium admit-
 titis, dabo. Quia cantus ille
 funebris nil prodest mortuo,
 neque pro mortuo fit, sed
 adhibetur in gratiam vivo-
 rum, ut illi etiam de suâ fra-
 gilitate, & vitę hujus lubri-
 citate admoneantur, nonnē
 hoc idem fieri posset operā
 pauciorum, quod hactenū
 fieri consuevit ministerio
 complurium? Non enim
 puto quemque ita insanire,
 ut mortuo sibi multum ve-
 lit honoris, multum pom-
 pę exhiberi: sicut solebant
 Ethnici, quibus nulla fuit
 spes resurgendi ē sepulchris.
 At quęso vos, annon decem
 ho-

homines tantum canant
 exequiarum, quantum alias
 sexcenti? Nam, qui è cantu
 decem hominum non ad-
 monetur de suâ mortalitate,
 cum nihil movebunt omni-
 um monachorum & sacer-
 dotum, qui Venetiis sunt,
 immensi per omnes vicos &
 regiones urbis, clamores ac
 vociferationes. Meo igitur
 iudicio sapienter fiat, si post
 hac è numero mendican-
 tium decem scholastici per-
 mutatis vicibus, cum uno
 aliquo è Præceptoribus, de-
 ducendis illis quotidianis fu-
 neribus adhibeantur. Nam
 hoc si fiat, tum & mortui
 sumtu minori consepelien-

D 4 tur,

tur, & pauperes isti decem, majoribus affici poterunt beneficiis. Qui verò hoc carentium numero contenti esse noluerint, iis licebit è ludis Teutonicis, ubi itidem multi sunt pueri, sibi ducentos siticines conducere, aut quotquot libuerit. Nam his, minus datur damnum, quam nostris. Sed dicat aliquis: Longè alia est Reipubl. huius ratio: longè alii mores horum hominum. Nam populus jam ita assuevit hisce exequiis funeralibus, ut vix possit ab iis iterum abduci. Esto, quod dicis. At obsecro, quæ unquam fuit consuetudo tam mala, in ullâ gente, & fero-

ferocissimâ, & planè barbara, quæ non potuerit voce Magistratus, & rectè consulentium oratione publicâ corrigi, ac tolli? Age enim, commoneatur è sacro suggestu populus de hâc perversâ re, & exponantur illæ causæ, ob quas ita fieri satius sit, ut ego jam dixi, quàm sicut hactenùs est solitum, malè peream, nisi populus rei æquitate, & utilitate cognitâ, in vocibus concionatorum suorum acquiescat: præsertim si intelligat, etiam Magistratus sui auctoritatem accedere. Hæc bono & pio à me dicuntur consilio, neq; credo vos ipsos in aliam

D 5 par-

partem, quàm dicuntur, ist-
hæc omnia excepturos. Ec-
ce autem, ut subito mihi,
postquàm omnes videor
tempestatum fluctus sedâsse,
omnesque ventos ab horto
nostro avertisse,

*Nescio quis densus supra ca-
put ingruit imber,*

Noctem hyememq̄ ferens.

Nam, ut nos maximè adole-
scentem, conjunctis viribus,
ita, ut dixi, in optimis linguis
& artibus instituemus: quid
tandem juvabunt nos operæ
laboresque nostri, nisi ado-
lescens in aliquam idoneam
& pietatis doctrinarumque
nomine insignem mittatur
Academiam: ubi majorem
post